

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΚΑΙ Η ΝΑΥΤΙΛΙΑ ΜΑΣ

Ὑπὸ τοῦ κ. ΦΩΚΙΩΝΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ

I

Ἐδόθη ἡμῖν ἡ εὐκαιρία καὶ ἄλλοτε νὰ τονίσωμεν ὅτι ἐν ἀπὸ τ' ἀσθενῆ σημεία τῆς συγκροτήσεως τοῦ ναυτιλιακοῦ δυναμικοῦ μας συνιστᾷ ἡ ἔλλειψις τακτικῶν γραμμῶν εἰς τὴν πρέπουσαν ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὄγκον αὐτοῦ ἀναλογίαν. Καὶ εἶναι περίεργον ὅτι ἡ φυσιολογικὴ καὶ μοιραία διοχέτευσις τῆς δραστηριότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐκ παραδόσεως ναυτικοῦ καὶ στερουμένου ἔθνικῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν πρὸς τὴν μόνην ἀπομένουσαν εἰς αὐτὸν διέξοδον, τὴν ἐλευθέραν καὶ εἰς οὐδένα ἀνήκουσαν θάλασσαν, δὲν ἔφθασε μέχρι τοῦ σημαντικοῦ τούτου τομέως τῶν διὰ θαλάσσης μεταφορῶν. Συνέπεια τούτου εἶναι ὅτι κατὰ τὰς συχνὰ ἐπαναλαμβανόμενας δυσπραγίας τῆς ναυλαγορᾶς ὑφιστάμεθα τὸν ἀντίκτυπον ταύτης ἐντονώτερον ἢ αἱ ἄλλαι ἐξόχως ναυτικαὶ χῶραι μεταξὺ τῶν ὁποίων κατατασσόμεθα. Ὡς μαρτυροῦν οἱ ἀριθμοὶ μεταξὺ τῶν χωρῶν τοῦ Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας, ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἰταλία, αἵτινες ὑστεροῦν εἰς ἀνάπτυξιν τακτικῶν γραμμῶν, ἐμφανίζονται ὡς αἱ περισσότερον πληγεῖσαι ἀπὸ τὴν ναυτιλιακὴν κρίσιν, μὲ ἀριθμὸν παρωπλισμένων πλοίων ξηρῶν φορτίων χωρητικότητος ἀνωτέρας τῶν 500 τόννων κατὰ τὸ τέλος παρελθόντος Ἰουνίου, ἀνερχόμενον ἀντιστοίχως εἰς 602 καὶ 396 καὶ ἀντιπροσωπεύοντα τὰ 42,4 % καὶ 11,6 % τῆς ἔθνικῆς των ναυτιλίας. Ἀντιθέτως ναυτιλίας ὡς ἡ Ἀγγλική, ἡ Ὀλλανδική, ἡ τῶν Σκανδιναυϊκῶν κρατῶν μὲ ἀξιόλογον ἀνάπτυγμα τακτικῶν γραμμῶν μὲν αἰσθάνονται τὴν κρίσιν μὲ παρωπλισμένην χωρητικότητα κυμαινομένην μεταξὺ 0,4 % ἕως 6,8 % τοῦ ἐμπορικοῦ των στόλου κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν.

Μία τῶν ἀφορμῶν τοῦ σοβαρωτάτου διὰ τὴν ἑλληνικὴν ναυτιλίαν μειονεκτήματος τούτου δέον ν' ἀναζητηθῆ, βεβαίως, εἰς τὰς περιορισμένας ἔθνικὰς ἐξαγωγὰς καὶ εἰσαγωγὰς ὡς καὶ εἰς τὴν λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς μας ἀσήμαντον μέσῳ τῶν λιμένων μας διακίνησιν προσώπων καὶ πραγμάτων προελεύσεως ἢ κατευθύνσεως ἀλλοδαπῆς. Ἡ σοβαρωτέρα ὅμως αἰτία τούτου πρέπει ν' ἀποδοθῆ νομίζω, εἰς τὴν συνυφασμένην πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἐπιχειρηματικότητα γενικῶς τάσιν πρὸς ἐκμετάλλευσιν δεδομένων περιστάσεων καὶ καταστάσεων ἀμέσου ἀποδόσεως, ἀποφευγομένης κατὰ τὸ δυνατόν τῆς προσπάθειας προπαρασκευῆς ἀπωτέρων εὐνοϊκῶν συνθηκῶν ἥτις — ὡς αἱ τακτικαὶ γραμμαὶ — ἀπαιτεῖ πρόγραμμα, ὄργανωσιν, σταθερότητα ἐμμονῆς, ὑπομονὴν καὶ φυσικὰ, θυσίας ἐν τῷ ἀρχικῷ σταδίῳ. Ἄνευ τῆς κυριωτέρας, καθ' ἡμᾶς, ταύτης

αίτίας θὰ εἶχεν ἐπιτευχθῆ ἀξιολογώτερα συμμετοχὴ μας εἰς τὴν κίνησιν τῶν διεθνῶν τακτικῶν γραμμῶν, καθ' ὅσον ἡ σπάνις ἐθνικῶν ἢ μέσω τῶν ἐθνικῶν μας λιμένων μεταφορῶν ἀπαλύνεται σήμερον ἐκ τῆς αὐξούσης πιέσεως διεθνῶν συμφωνιῶν, αἵτινες τείνουν εἰς τὴν δημιουργίαν ὁμοιομόρφων συνθηκῶν μεταχειρίσεως δι' ὅλα τὰ πλοῖα ἀδιακρίτως σημαίας, τοῦθ' ὅπερ ἐπαυξάνει τὰς δυνατότητας διεισδύσεώς μας εἰς τὰς διεθνεῖς μεταφοράς.

Ἀπὸ κρατικῆς πλευρᾶς παρέχονται φορολογικαὶ ἐλαφρύνσεις πρὸς τὰ εἰς τακτικὰς γραμμὰς χρησιμοποιούμενα πλοῖα καὶ δὴ συμφώνως πρὸς προσφάτως ληφθέντα μέτρα, ἀνεξαρτήτως τῆς συνδέσεως τῶν ἐν λόγῳ γραμμῶν πρὸς ἐθνικοὺς λιμένας.

Προφανῶς ὅμως ἡ ἑπιωτέρα αὕτη φορολογικὴ μεταχείρισις δὲν ἐξαρκεῖ καὶ ἀπαιτεῖται ηὔξημένη ἔντασις προσπάθειας καὶ τόλμης ἵνα ὑπερπηδηθοῦν αἱ δυσχερεῖαι καὶ εἰσχωρήσωμεν περισσότερον εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν τακτικῶν μεταφορῶν προσώπων ἢ πραγμάτων. Ἡ κρατικὴ συμπαράστασις πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκδηλωθῆ κατὰ τρόπον περισσότερον ἀποφασιστικόν. Καὶ εἶναι περιττὸν νὰ τοιυθῆ ὅτι οὐδεμία οὐδαμόθεν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγερθῆ ἐν τούτῳ παρεξήγησις εἰς βάρος μας, διότι ἡ Ἑλλάς εἶναι ἐκ τῶν ὀλίγων ναυτικῶν χωρῶν αἵτινες εὐλαβοῦνται καὶ τηροῦν πιστῶς τὴν ἀρχὴν τῆς μὴ διακρίσεως σημαιῶν ἣτις ἀποτελεῖ θεμελιώδη γνώμονα τῆς πολιτικῆς τῆς.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ὑπὸ τὴν ἐπίκλησιν ποικίλων ἀσταθῶν ἐπιχειρημάτων καταβάλλεται ἐντεχνος προσπάθεια νὰ παρασταθῆ ἡ ναυτιλία μας ὡς ἀνόμως ἀναπτυσσομένη καὶ οὔτε ὀλίγων οὔτε πολὺ ἀποτολμᾶται νὰ διαβληθῆ ἡ σημαία, ἡ ὁποία ἀπὸ ἐπτὰ ἢ ὀκτῶ χιλιάδων χρόνων δὲν ἔπαυσε ν' ἀποτελῆ σύμβολον ἰσχύος ἀνὰ τὰς θαλάσσας.

Κατηγορεῖται εἰδικώτερον ὁ ἑλληνικὸς ἐφοπλισμὸς ὅτι συνεδέθη μὲ τὸ ξένον κεφάλαιον καὶ ὅτι χάριν τοῦ ἀγῶνος ἐπιβιώσεως, τὸν ὁποῖον ἀείποτε διεξάγει, ἐπενόησε σχήματα καὶ μορφὰς διεθνούς χαρακτῆρος.

Πρέπει ὅμως ν' ἀγνοῆ κανεὶς τὴν ἱστορίαν διὰ νὰ μὴ κατανοῆ τὴν ἐξ εἰδικῶν λόγων τοιαύτην ἐμφάνισιν τῆς ἑλληνικῆς ναυτικῆς δραστηριότητος, ἡ ὁποία ἔχει τὰς ρίζας τῆς εἰς τὰ βάθη τῶν αἰώνων. Καὶ πρὸ ἀκόμῃ τῶν μεγάλων κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Σόλωνος ὁ ὁποῖος, πρὶν γίνῃ διαπρεπῆς πολιτικὸς καὶ νομοθέτης διετέλεσεν ἐφοπλιστῆς περιερχόμενος τὰς ξένας ἀγοράς δι' ἰδιοκτῆτου πλοίου, εἶχον ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν Πολιτείαν συστήματα κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ τὰ ὁποῖα παρέιχον εἰς τοὺς ξένους τὴν αὐτὴν ὡς καὶ πρὸς τοὺς Ἑλληνας μεταχείρισιν. Ἡ φιλελευθέρῃ οἰκονομικῇ πολιτικῇ τῶν Ἑλλήνων προσεῖλκυσε τοὺς ἄλλοδαπούς καὶ τὰ κεφάλαιά των κυρίως πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐμπόριον, ἀπὸ τὰς πηγὰς δ' αἵτινες ἔχουν διασωθῆ μέχρῃς ἡμῶν πληροφοροῦμεθα μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἀξιόλογος ὑπῆρξεν ἡ συμμετοχὴ τοῦ ξένου χρήματος εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν. Εἰς τὸ φιλελεύθερον τοῦτο πνεῦμα διεξαγωγῆς τοῦ θαλασσοῦ ἐμπορίου ὀφείλεται τὸ ὅτι οἱ Ἑλληνας τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς συνέλαβον καὶ εἶτα διεμόρφωσαν δύο θεμελιώδεις ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι ἐπέπρωτο νὰ καταστοῦν μόνιμοι θεσμοὶ εἰς τὰς

διεθνείς σχέσεις μεταξύ πεπολιτισμένων λαών. Ἡ μία εἶναι γνωστή εἰς τὴν ἀρχαιότητα ὡς ἀρχὴ τῆς «προξενίας» ἢ ὅποια περικλείει πλὴν ἄλλων καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου. Ἡ δευτέρα ἀρχὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς «ἐλευθερίας τῶν θαλασσῶν» τὴν ὅποιαν ἀνευρίσκομεν διατυπωμένην καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ δράμα τοῦ Εὐριπίδου, τὰς «Ἰκέτιδας» καὶ εἰς τὴν ὅποιαν ἐνέμεναν πιστοὶ πάντοτε οἱ Ἕλληνες ἀνεξαρτήτως ἐποχῆς καὶ παρ' ὅλας τὰς μεταπτώσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας διεδραμάτισαν ἄλλοτε μεγαλειώδη καὶ ἄλλοτε ταπεινὸν ρόλον εἰς τὴν διεθνῆ κοινωνίαν.

II

Μετὰ τὰς γενικὰς ταύτας παρατηρήσεις εἶναι κατάδηλος ἡ σημασία τῆς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐγκαινιασθείσης τακτικῆς γραμμῆς Ἑλλάδος — Αὐστραλίας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν προεχόντως τῶν μεταναστῶν. Μετὰ τὴν ἀπὸ ἐτῶν ἐγκατάλειψιν τῆς γραμμῆς ταύτης, ἐξυπηρετουμένης πρότερον ὑπὸ ἀποσυρθέντων πλοίων τῆς ΕΛΜΕΣ, ἀπετέλει ὄνειρον τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας ἡ ἐπανεμφάνισίς μας εἰς τὴν μακρυνὴν ἠπειρον. Δὲν εἶναι μόνον οἱ εὐνόητοι εὐρύτεροι ἐθνικοὶ λόγοι οἵτινες ἐπέβαλον τὴν τακτικὴν σύνδεσίν μας δι' ἐθνικῶν πλοίων μὲ τοὺς ἤδη 130.000 καὶ πλέον ὁμογενεῖς μας τῆς Αὐστραλίας, ἡ οἰκονομικὴ δύναμις τῶν ὁποίων καὶ συνεπῶς ἡ καθ' ὅλου ἐπιρροή των βαίνει αὐξουσα, προαγομένη ἄλλωστε καὶ διὰ τῆς συνεχοῦς ροῆς νέου ἐθνικοῦ στοιχείου. Δὲν εἶναι μόνον λόγοι ἀναφερόμενοι εἰς τὸ ἰσοζύγιον τῶν πληρωμῶν μας ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπιδράσῃ εὐμενῶς ἡ προγραμματισμένη καὶ κατὰ τακτὰ διαστήματα ἐπικοινωνία τῆς χώρας μας μὲ τὴν ἀνθοῦσαν καὶ ἐν ἐξελίξει ἠπειρον διὰ τῆς οὕτω εὐχεράνσεως τῶν πρὸς αὐτὴν ἐξαγωγῶν μας καὶ ἐξ αὐτῆς εἰσαγωγῶν προϊόντων ἅτινα προμηθευόμεθα ἤδη ἀλλαχοῦ ἐπὶ μεγαλυτέρᾳ τιμῇ. Δὲν εἶναι ἀκόμη ἡ προοπτικὴ τῶν τουριστικῶν δυνατοτήτων αἵτινες δύνανται ν' ἀξιοποιηθοῦν διὰ τῆς τακτικῆς γραμμῆς ἐθνικῶν πλοίων, ἥδη ὅτε ὁ βαθμὸς εὐημερίας τῶν μεταναστῶν τῆς Αὐστραλίας καὶ ἡ συμπλήρωσις ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἐτῶν ἀποδημίας ὠθοῦν τοὺς πληθυσμοὺς πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς γενετείρας των. Πέραν ὄλων τούτων, ἀπὸ καθαρῶς ναυτιλιακῆς πλευρᾶς, προσδοκᾶται ἡ διεισδυσίς μας εἰς νέους τομεῖς θαλασσίας κινήσεως, αὐξανομένου οὕτω τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς μας εἰς τὸ παγκόσμιον ναυτιλιακὸν εἰσόδημα μὲ ὅλας τὰς εὐεργετικὰς ἐντεῦθεν ἐπιπτώσεις ὡς πρὸς τὴν ἀπορρόφησιν ναυτικῶν μας, τὴν χρησιμοποίησιν ὑπαλλήλων, τὴν προμήθειαν ἐφοδίων καὶ διενέργειαν ἐπισκευῶν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀγορὰν κ.λ.π., ἰδίᾳ ὑποκειμένης γραμμῆς ἐχούσης τὴν ἔδραν καὶ ἀφετηρίαν τῆς ἐν Ἑλλάδι.

Καὶ ἰδοὺ ὅτι τὸ ὄνειρον τῶρα γίνεται πραγματικότης. Διότι πλὴν τοῦ ὑπερωκεανείου «Πατρὶς», τὸ ὅποιον ἀνεχώρησε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν διὰ τὸ παρθενικὸν του πρὸς τὴν Αὐστραλίαν ταξίδιον πληρῆς Ἑλλήνων μεταναστῶν μὲ προγραμματισμένας ἐν συνεχείᾳ ἀναχωρήσεις ἐκ Πειραιῶς ἀνὰ δίμηνον περίπου, καὶ ἕτερον ὑπερωκεανεῖον ἀνήκον εἰς τὴν ἰδίαν πλοιοκτησίαν ὑπάρχει βᾶσιμος προσδοκία ὅτι συντόμως θὰ δρομολογηθῇ εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν.

Δύνανται οὕτω νὰ λεχθῇ ὅτι διηνοιχθῇ ἡ θύρα τῆς διεισδύσεώς μας εἰς

ένα σημαντικώτατον τομέα διεθνῶν μεταφορῶν, τὸν ὁποῖον χάριν καὶ τοῦ ἔθνικοῦ μας γοήτρου καὶ ποικίλων πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν συμφερόντων ὀφείλωμεν νὰ σταθεροποιήσωμεν.

Ὁ τομεὺς οὗτος οὗτος μεγάλης μεταναστευτικῆς κινήσεως εἶναι ζωτικῆς σημασίας διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὁμοῦ δὲ μὲ τὸν ἄλλον τομέα μαζικῶν μεταναστευτικῶν κινήσεων ἐξ Ἑλλάδος πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν Καναδᾶ, δύναται ν' ἀποτελέσῃ σταθερὰν πηγὴν εἰσοδημάτων τῆς ἔθνικῆς ναυτιλίας μας. Ἀπαιτεῖται ὁμως πρὸς τοῦτο ἡ χάραξις ἐνὸς σαφῶς μελετημένου προγράμματος ἐξυπηρετοῦντος τὰ γενικώτερα μεταναστευτικὰ ὄσον καὶ τὰ συναφῆ, εἰδικώτερα μεταφορικά μας συμφέροντα. Μὲ ἄλλους λόγους χρειάζεται ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῆς μεταναστεύσεως ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ὑφισταμένων καὶ διαγραφομένων διὰ τὸ μέλλον συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπέκουν εἰς νέους διεθνεῖς, κοινωνικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς παράγοντας.

III

Μέχρις ἀκόμη καὶ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τὸ πρόβλημα τῆς μεταναστεύσεως ἐνδιέφερον ἀποκλειστικῶς τὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἡ δημογραφικὴ πίεσις ἢ ἀκόμη τὸ πνεῦμα τῆς περιπετειᾶς καὶ τῆς ἀλλαγῆς ὤθει πρὸς τὸν ἐκπατρισμόν ἄνευ συνδέσεώς του πρὸς τὰς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὰ ἄτομα ταῦτα διεβίου.

Κατὰ τὰ πρῶτα τεσσαράκοντα περίπου ἔτη τοῦ αἰῶνος μας, δηλαδὴ μέχρι τοῦ τελευταίου πολέμου, τὸ πρόβλημα ἤλλαξεν ὄψιν καὶ ἀπὸ ἀτομικὸν κατέστη ἐθνικόν, ἐκάστης χώρας ἀναλαβούσης τὴν εὐθύνην τῆς μετακινήσεως τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ της. Τέλος, ἀπὸ τοῦ πέρατος τοῦ πολέμου καὶ ἐντεύθεν τὸ μεταναστευτικὸν φαινόμενον χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀντιμετώπισίν του ἀπὸ διεθνοῦς σκοπιᾶς ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς σαφοῦς τάσεως ἐπιλύσεως τῶν ἀπασχολούντων τοὺς διαφόρους λαοὺς προβλημάτων ὑπὸ πνεῦμα διεθνῶς συνεργασίας ὠθούσης πρὸς τὴν διαμόρφωσιν στενοτέρων ἢ εὐρυτέρων διεθνῶν κοινοτήτων, ἐπιστέγασμα τῆς ὁποίας εἶναι ἡ πραγματικότητα ἢ ἀποτελοῦσα πλέον τὴν «Κοινὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἀγοράν».

Ἡ λειτουργία τῶν κοινοτήτων τούτων ἐκδηλοῦται μέσῳ διεθνῶν Ὄργανισμῶν, καθ' ὅ,τι δ' ἀφορᾷ τὴν μετανάστευσιν ἀνετέθη αὕτη δυνάμει τῆς συμβάσεως τῶν Βρυξελλῶν τοῦ 1952 εἰς τὴν ἐν Γενεύῃ ἐδρεύουσαν Διακυβερνητικὴν Ἐπιτροπὴν Μεταναστεύσεως (Δ.Ε.Μ.Ε.), ἡ ὁποία παρά τὸ ὅτι συνεστήθη διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ διευκόλυνσιν τῆς ἐξ Εὐρώπης μόνον μεταναστεύσεως, ἐπεξέτεινεν ἐκ τῶν πραγμάτων τὰς ἀρμοδιότητάς της καὶ εἰς ἄλλους τομεῖς, ἰδίᾳ τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, ἐνθα τὰ γνωστὰ πολιτικὰ γεγονότα τῶν τελευταίων ἐτῶν ἐδημιούργησαν στρατιᾶς προσφύγων εἰς ἀναζήτησιν νέων πατρίδων. Κατὰ τὰ 7 πρῶτα ἔτη τῆς λειτουργίας τοῦ Ὄργανισμοῦ τούτου, ἤτοι μέχρι τέλους τοῦ 1958, διωχετεύθησαν μέσῳ αὐτοῦ πρὸς διαφόρους χώρας εἰσοδοχῆς πληθυσμῶν ἐν συνόλῳ 1.240.599 ἄτομα ἐξ ὧν 855.302 μετανάστασι κλασσικῆς μορφῆς καὶ 385.297 πρόσφυγες καὶ τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς θ' αὐξηθῆ κατὰ 120.000 περίπου διὰ τὸ 1959.

Είναι πιθανώτατον ὅτι εἶτε ὑπὸ τὴν παροῦσαν του μορφήν, εἶτε ὑπὸ διάφορόν τινα, ὁ διεθνὴς οὗτος Ὁργανισμὸς θὰ καταστή μόνιμον ὄργανον ἐξυπηρέτησεως τῶν μεταναστευτικῶν ρευμάτων μερίμνη τοῦ ὁποίου ἑκατοντάς καὶ πλέον χιλιάδων ἀνθρώπων θὰ μεταφέρεται κατ' ἔτος ἐξ Εὐρώπης πρὸς τὰς στερουμένης ἀνθρωπίνων δυνάμεων νέας καὶ πλουσίας χώρας.

Τούτου δοθέντος εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον μας ν' ἀναπτύξωμεν τὰς μετ' αὐτῆς σχέσεις καὶ ὀργανώσωμεν τὰς μετ' αὐτῆς συνεργαζομένας ὑπηρεσίας μας κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τοῦτο μὲ τὴν καλλιτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν μεταναστευτικῶν ἀναγκῶν μας καὶ τῶν μεταφορικῶν ὑπηρεσιῶν μας τοῦτο δὲ τὴν χρήσιμον καὶ ἀναγκαίαν δι' ἡμᾶς ἐνημέρωσιν τῶν ἐκάστοτε προσανατολισμῶν τῆς Δ.Ε.Μ.Ε. καὶ τῶν ἐπιδιωκομένων ὑπ' αὐτῆς σκοπῶν.

Προβάλλει ὅθεν ἡ ἀνάγκη ἀναπτύξεως τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ μας κατὰ τρόπον ὥστε οὐ μόνον δι' ἀμέσου ἐπαφῆς πρὸς τὸν διεθνῆ Ὁργανισμὸν τοῦτον νὰ τελῶμεν ἐπακριβῶς ἐνήμεροι τῶν κατευθύνσεών του, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιχεύωμεν τὰς τάσεις του καὶ τὸ πρόγραμμα τὸ ὁποῖον χαράσσει. Ἡ ἐνεργὸς καὶ οὐσιαστικὴ παρουσία μας εἰς τὸν Ὁργανισμὸν τοῦτον καὶ πάντα ἕτερον συναφῆ, ἐκτὸς τῶν μεγάλων πλεονεκτημάτων ἅτινα δύναται νὰ διασφαλίσῃ ἐν σχέσει πρὸς τὰς πιεστικὰς μεταναστευτικὰς ἀνάγκας μας, θὰ θεραπεύσῃ ποικιλοτρόπως καὶ τὰς συναφεῖς πρὸς τὴν μετανάστευσιν μεταφορικὰς ὑπηρεσίας τῆς ναυτιλίας μας τὰς ὁποίας οὐδεὶς εἶναι δυνατόν ν' ἀγνοήσῃ καὶ ἀποποιηθῇ ἐφ' ὅσον ὑποστηρίζονται ὡς ἀκατάλυτον δικαίωμα ἐνὸς λαοῦ ἐξαρτωμένου κυρίως ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Ἐς σημειωθῆ ἔν προκειμένῳ ὅτι ἡ φυσιολογικὴ κατανομὴ τῶν μεταναστευτικῶν κινήσεων διευκολύνει τὴν ἐπιβαλλομένην ἔμμενον προσπάθειάν μας εἰς τὰς μεταναστευτικὰς γραμμὰς ἰδίᾳ μετὰ τὰ προσφάτως ἐγκαινισθέντα πρὸς Αὐστραλίαν δρομολόγια. Ἀποκαλύπτουν ὄντως αἱ σχετικαὶ πρὸς τὰς μαζικὰς μετακινήσεις πληθυσμῶν στατιστικαὶ ὅτι αἱ περισσότερον ἐνδιαφέρουσαι ἐξ ἀπόψεως ἀπορροφήσεως πληθυσμῶν χῶραι εἶναι κατὰ σειράν ἡ Αὐστραλία, μὲ σύνολον ἀπορροφήσεως 288.935 μεταφερθέντων τῆς Δ.Ε.Μ.Ε. κατὰ τὰ ἔτη 1952—1958 (ποσοστὸν 23% παγκοσμίου κινήσεως), αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι μὲ 314.829 ἀπορροφηθέντας (25%) καὶ ὁ Καναδᾶς μὲ 214.493 (17%). Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δεικνύουν ὅτι ὑπερέχουσιν αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι. Τοῦτο εἶναι μόνον φαινομενικόν, διότι αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι ἐκ λόγων ἀνθρωπιστικῶν ἐδέχθησαν ἐκτάκτως κατὰ τὰ ὑπὸ κρίσιν ἔτη μέγαν ἀριθμὸν προσφύγων ἐξ Οὐγγαρίας, Ἀν. Γερμανίας καὶ Κίνας, ἥτοι ἐν συνόλῳ μεταξὺ 1952—1958 153.824 πρόσφυγας ἔναντι 55.789 τῆς Αὐστραλίας, εἰς τρόπον ὥστε ἡ Αὐστραλία δεόν νὰ θεωρηθῆ παραμένουσα ἢ ἐπὶ κεφαλῆς χώρα εἰσδοχῆς κλασσικοῦ τύπου μεταναστῶν. Ἐφ' ὅσον πρὸς τούτοις καὶ ἡ ἔξοδος τοῦ ἰδικοῦ μας πλεονάζοντος πληθυσμοῦ συγκεντροῦται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς τρεῖς τούτους τομῆς καὶ δὴ κατὰ τὴν αὐτὴν σειράν ἐνδιαφέροντος, ἥτοι Αὐστραλία (38.406 ἐπὶ συνόλου 56.560 μεταφερθέντων μέσῳ Δ.Ε.Μ.Ε. μεταξὺ 1952—58 δηλ. 68%), Ἡν. Πολιτεῖαι (5.113 ἢ ποσοστὸν 9%) καὶ Καναδᾶς (4.516 ἢ ποσοστὸν 8%), εἶναι φανερόν ὅτι ὑφίστανται αἱ προϋποθέσεις αἵτινες μᾶς ἐπιτρέπουν ν' ἀγω-

μισθῶμεν εἰς τὸ πεδῖον τῆς διεθνῶς ὀργανωμένης μεταναστεύσεως διὰ τὴν διατήρησιν μας καὶ εἰς τὰς τρεῖς κυρίας ταύτας γραμμὰς εἰς τὰς ὁποίας ἔχομεν θέσει πὸδα.

IV

Ἐρευνῶντες τὸν μεταναστευτικὸν ὀρίζοντα ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν διαγραφομένων οικονομικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν, αἱ προβλέψεις δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς εὐνοϊκαὶ δι' ἡμᾶς. Τὰ βασικὰ στοιχεῖα ἄτινα τουλάχιστον κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη θὰ ἐπηρεάσωσι τὰς ἐξ Εὐρώπης πληθυσμιακὰς κινήσεις εἶναι, νομίζω, τὰ ἑξῆς : α) ἡ προσεχὴς χαλάρωσις τῆς μεταναστεύσεως γερμανικῆς καὶ ὀλλανδικῆς προελεύσεως, β) ἡ σταθερὰ διατήρησις ἀνάγκης ἀνθρωπίνων μαζῶν εἰς τὰς χώρας ὑποδοχῆς καὶ γ) ἡ συνεχὴς αὐξήσις τοῦ ποιοτικοῦ ἐπιπέδου ἀναγκαιοῦντος ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ.

Ἀναλυτικώτερον ἡ εἰκὼν δύνεται νὰ διαγραφῆ ὡς ἀκολούθως : Μετὰ τὴν βραχεῖαν κάψιν τῆς εὐρωπαϊκῆς οικονομίας, ἰδίᾳ τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1956 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1957, ἡ ἀνοδικὴ πορεία ἢ καταλαμβάνουσα ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν περιοχὴν τῶν Κρατῶν τῆς Δύσεως ἐπανελήφθη καὶ θὰ νομιμοποιηθῆ κατὰ πᾶσαν πρόβλεψιν ὡς ἐκ τῆς φυσιολογικῆς αὐξήσεως τῶν πληθυσμῶν καὶ τῆς συνεχοῦς ὑψώσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου των, ἣτις δημιουργεῖ νέας ἢ διηρημένας ἀνάγκας πρὸς ἱκανοποίησιν. Ἦδη ἡ ἔλλειψις ἐργατικῶν χειρῶν εἰς τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Γερμανίαν εἶναι αἰσθητῆ, ὠδήγησε δ' αὐτὴ εἰς τὴν ἐπιμήκυνσιν τῶν προθεσμιῶν παραδόσεως παραγγελιῶν ἃς εἶχον ἀναδεχθῆ αἱ χῶραι αὗται. Ὁμοίως εἰς τὴν Ἑλβετίαν παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸν παρελθόντα Αὐγούστον ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποκειμένων εἰς ἔλεγχον ὀλλοδαπῶν ἐργατῶν ἀνήρχετο εἰς 364.778, ἡ πλήρης ἀξιοποίησις τῆς παραγωγικῆς δυναμικότητος τῆς χώρας, ἰδίᾳ εἰς τὸν τομέα τῆς οἰκοδομικῆς, τῆς ὑφαντουργίας καὶ αὐτῆς τῆς ὀρολογιοποιίας ὑστέρησε λόγῳ καὶ πάλιν ἑλλείψεως ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ. Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή εἰς Γαλλίαν τὸ λῆξαν ἔτος ὑπερέβη κατὰ 13% τὴν παραγωγὴν τοῦ 1958, διὰ πρώτην δὲ φορὰν μετὰ πολλὰ ἔτη, τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον τῆς Γαλλίας ἀπέβη θετικόν. Εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐπικρατοῦν ὁμοίως συνθηκαὶ οικονομικῆς ἀνθίσεως. Ἡ Μεγάλῃ Βρετανία, τέλος, θεωρεῖται ὅτι ἐξυγιάνθη οικονομικῶς καὶ πολλὰ συμπτώματα μαρτυροῦν ὅτι τὸ μέλλον θὰ εἶναι περισσότερον ρόδινον. Αἱ συνθηκαὶ αὗται μοιραίως θὰ τείνουσι εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ τὸσον ἐν Γερμανίᾳ ὅσον καὶ ἐν ὀλλανδίᾳ, αἵτινες ἀποτελοῦν τὰς μόνας ἐξαγωγικὰς ἀνθρωπίνων δυνάμεων χώρας τῆς Δύσεως μετὰ τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν καὶ Ἑλλάδα. Ὅταν δὲ μετ' οὐ πολὺ λειτουργήσῃ ἡ «Κοινὴ Ἀγορὰ» τῆς Εὐρώπης, ἡ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐλευθέρᾳ μεταγωγίσις τυχόν πλεονάζοντος πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας πρὸς τὴν ἄλλην ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἀγορᾶς ταύτης, θ' ἀποτρέψῃ σχεδὸν πλήρως τοὺς περισσεύοντα τυχόν Γερμανοὺς καὶ ὀλλανδοὺς ἐργάτας ἀπὸ τῶν ὑπερποντίων χωρῶν ἰσοδοχῆς μεταναστῶν καὶ ἐκ τοῦ λόγου ἀκόμη ὅτι αἱ συνθηκαὶ ἐργασίας ἐξ ἀπόψεως προϋποθέσεων παροχῆς, τόπου παροχῆς, ἀμοιβῆς καὶ ἀσφαλίσεως

έσονται προδήλως ευνοϊκώτεροι εις την περιοχὴν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Βεβαίως, ἡ ἐκβιομηχανίσις καὶ ὁ προαγόμενος αὐτοματισμὸς τῆς παραγωγῆς ἀχρηστεύουν ἐργατικὰς χεῖρας καὶ συνεπῶς συνιστοῦν παράγοντας δημιουργίας δημογραφικῆς πιέσεως. Οἱ παράγοντες ὁμοῦ οὔτοι ἀντισταθμίζονται ἐκ τῆς τάσεως πρὸς σμίκρυνσιν τοῦ χρόνου ἐργασίας καὶ ὑποβιβασμὸν τοῦ ὀρίου ἡλικίας τῶν ἐργαζομένων, ἀμφοτέρων τούτων θεωρουμένων ὡς ιδεώδους οὔτινος ἢ πραγματοποιήσις δέον ν' ἀναμένεται ὅτι θὰ ἐκδηλωθῆ θάπτον ἢ βράδιον εἰς ὅλας τὰς προηγμένας χώρας.

Κατὰ ταῦτα ἐκκολάπτονται προϋποθέσεις τονώσεως τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος τῶν μεσογειακῶν λαῶν πρὸς κάλυψιν τοῦ κενοῦ ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῆς μεταναστεύσεως πληθυσμῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Αἱ ἀδιεκόπτως ὁμοῦ ἐπερχόμεναι βελτιώσεις καὶ τελειοποιήσεις εἰς τὴν τεχνικὴν τῆς παραγωγῆς, εἰδικώτερον εἰς χώρας ὑποδοχῆς ἐνδιαφερούσας τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἡ Αὐστραλία, ὁ Καναδᾶς, αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι, διότι εἰς Νότιον Ἀμερικὴν, ἐξαιρέσει ἴσως τῆς Βραζιλίας, θὰ προτιμῶνται οἱ Ἴσπανοὶ καὶ οἱ Ἴταλοὶ μετανάστες λόγῳ κοινωνικῆς, γλωσσικῆς καὶ θρησκευτικῆς συγγενείας—ὁδηγοῦν εἰς ἀναζήτησιν ὄχι πλέον χειρωνακτῶν ἀλλ' εἰδικευμένων ἐργατῶν καὶ ἐν γένει τεχνικῶν. Συνεπῶς προβάλλει ἡ ἀνάγκη εἰδικῆς τεχνικῆς προπαρασκευῆς τοῦ πρὸς ἐξαγωγὴν πληθυσμοῦ μας, ἂν θέλωμεν νὰ διατηρήσωμεν καὶ διευρύνωμεν τὸ ἐξ Ἑλλάδος μεταναστευτικὸν ρεῦμα. Πρὸς τοῦτο καθίσταται ἀναγκαῖον ὅπως εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ ὀρθότατα ἐγκαινισθέντος προσφάτως τεχνικοῦ προσατολισμοῦ τῆς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδεύσεως, διαφυλαχθῆ μέρος ταύτης διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ὑποψηφίων μεταναστῶν κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν οἰκονομιῶν τῶν χωρῶν προορισμοῦ. Οἱ Ἴταλοὶ, λίαν προηγμένοι εἰς τὰ μεταναστευτικὰ ζητήματα, πλην ἄλλων τελεσφόρων μέσων μεταναστευτικῆς προπαρασκευῆς συνέστησαν εἰς Φλωρεντίαν καὶ τὸ Instituto Agronomico d'Oltremare, ἀσχολούμενοι μὲ τὴν ἔρευναν τῶν γεωργικῶν ἀναγκῶν τῶν ὑπερποντίων χωρῶν, ἔρευναν ἀξιοποιουμένην ἐν συνεχείᾳ διὰ τῆς καταλλήλου προσαρμογῆς τοῦ μορφωτικοῦ των προγράμματος τοῦ ἐφαρμοζομένου ἐπὶ τῶν ὑπὸ μετανάστευσιν μαζῶν. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἰταλίας θὰ ἠδύνατο καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ πρὸς λήψιν ἀναλόγων μέτρων.

Πέραν τούτου ἡ ἔρευνα, μελέτη, παρακολούθησις καὶ προαγωγή τῶν μεταναστευτικῶν συμφερόντων μας κατὰ σύνθεσιν πλήρη ὡς ἀπαιτεῖ ἡ σύγχρονος τοποθέτησις τοῦ φαινομένου τῆς μεταναστεύσεως ἐπιβάλλεται, ἴσως, καθ' ἡμᾶς ν' ἀναληφθῆ ἀπὸ κρατικὸν φορέα διάφορον τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν τὸ ὁποῖον τυγχάνει σήμερον ἀρμόδιον ἐν προκειμένῳ. Ἡ ὑπαγωγή τῆς μεταναστεύσεως εἰς τὸ ἐν λόγῳ Ὑπουργεῖον ἐγένετο προφανῶς ὡς ἐκ τῆς ἀρμοδιότητος τούτου πρὸς ἐκδοσιν τῶν διὰ τὴν μετανάστευσιν ἀπαιτουμένων πιστοποιητικῶν καὶ λοιπῶν ἐγγράφων προσωπικῆς καταστάσεως τοῦ μετανάστου. Ἀνεξαρτήτως ὁμοῦ τοῦ ὅτι ἡ ἀπλούστευσις τῶν διατυπώσεων τούτων ἀποτελεῖ μίαν τῶν ἀμέσων ἐπιδιώξεων τοῦ διεθνοῦς Ὄργανισμοῦ τὸ πρόβλημα τῆς μεταναστεύσεως πρέπει τοῦ λοιποῦ ν' ἀντιμετωπισθῆ ὑπὸ τὸ πρῶτον τεχνικῶν, κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν καὶ διεθνῶν δεδομένων καὶ οὐχὶ ἐν συ-

σχετίσει πρὸς διατυπώσεις πιστοποιητικῶν καὶ βεβαιώσεων. Εἰς οὐδεμίαν ἔχουσιν μεταναστευτικὴν πολιτικὴν χώραν ἢ μετανάστευσις ἀποτελεῖ ὑπηρεσίαν ἐξαρτωμένην ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν. Εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Ὀλλανδίαν ἀρμόδια εἶναι τ' ἀντίστοιχα Ὑπουργεῖα Κοινωνικῆς Προνοίας. Εἰς τὴν Γερμανίαν λειτουργεῖ ὡς ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν. Εἰς δὲ τὴν Ἰταλίαν, ἥτις περισσότερον πάσης ἄλλης χώρας ἔχει προαγάγει τὰ σχετικὰ θέματα, ἀρμόδιαν τυγχάνει τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, ὃ ἐκάστοτε Ὑφυπουργὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ἐπιφορτισμένος μετὰ τὴν ἀμεσον παρακολούθησιν τῶν μεταναστευτικῶν ζητημάτων. Ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως ἀρμοδιώτερον ἴσως θὰ ἐτύγχανε τὸ Ὑπουργεῖον Ἐργασίας. Τὸ γεγονός ὅμως ὅτι τὸ ἐν λόγω Ὑπουργεῖον παρ' ἡμῖν στερεῖται εἰσέτι καταλλήλου ὀργανώσεως καὶ παραδόσεως, ὅτι ἡ μετανάστευσις θέτει προβλήματα διεθνῶν διαπραγματεύσεων καὶ ἐπαφῆς μετὰ διεθνεῖς Ὄργανισμοὺς ὅτι οἱ προστιθέμενοι εἰς τὸν ἀπόδημον πληθυσμὸν μας μετανάσται δύνανται νὰ παρακολουθοῦνται ὡς στοιχεῖον ἐθνικῆς δυνάμεως καὶ προβολῆς ἀνὰ τὸν κόσμον ὑπὸ μόνων τῶν διπλωματικῶν καὶ προξενικῶν ἐκπροσώπων τῆς χώρας μας, συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἐντάξεως τοῦ ἀντικειμένου τῆς μεταναστεύσεως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν παρ' ᾧ λειτουργεῖ ἄλλωστε καὶ σήμερον περιορισμένης ἀρμοδιότητος καὶ ἀποδοτικότητος ὑπηρεσία. Συναφῆς πρὸς τὸ θέμα τῆς ὀρθολογικῆς ἐντάξεως τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἶναι καὶ ἡ τοποθέτησις καταλλήλως ἐκλεγομένων μεταναστευτικῶν ἀκολουθῶν παρὰ ταῖς Πρεσβείαις μας τοῦ ἐξωτερικοῦ ταῖς διαπεπιστευμέναις εἰς χώρας ὑποδοχῆς μεταναστῶν, ὡς ἐπιβάλλει ἡ συνεχῆ παρακολούθησις τῆς κοινωνικῆς, ἐργατικῆς οἰκονομικῆς καὶ μεταναστευτικῆς πολιτικῆς τῶν χωρῶν τούτων πρὸς κατάλληλον καὶ ἔγκαιρον ἐνημέρωσιν τοῦ κέντρου.

Τὸ μεταναστευτικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος δεόν νὰ συσχετισθῆ καὶ ἐναρμονισθῆ πρὸς τὴν συνεχομένην μεταναστευτικὴν διακίνησιν ἀμέσως ἐξυπηροῦσαν τὰ καθ' ὅλου μεταφορικὰ καὶ εἰδικώτερον τὰ ναυτιλιακὰ συμφέροντά μας. Εἰς τὴν καθ' ὅλου μεταναστευτικὴν ἐξ Εὐρώπης κίνησιν μέσῳ τῆς Δ.Ε.Μ.Ε. ἐκπροσωποῦμεν τὰ 10% περίπου, ἐνῶ ἡ συμμετοχὴ μας εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν κινήσεων τούτων ἀνῆλθε μόλις εἰς 4,8% διὰ τὸ 1958 καὶ 2,7% διὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ 1959. Ἡ Ἰταλία χάρις εἰς τὸ ἐπιδειχθῆν ὑπ' αὐτῆς ἀμεσον κρατικὸν ἐνδιαφέρον ἐξασφαλίζει πλέον τοῦ ἡμίσεος τῶν συνολικῶς καταβαλλομένων ὑπὸ τῆς Δ.Ε.Μ.Ε. ναύλων, μολοντί οἱ μετανάσται τῆς καλύπτουν τὸ 22% περίπου τῶν μεταναστευόντων πληθυσμῶν. Ἄν ἡ συμμετοχὴ μας εἰς τὰς μεταναστευτικὰς μεταφορὰς ἦτο τουλάχιστον ἀνάλογος πρὸς τὸ ποσοστὸν τῆς μεταναστευσεῶς μας, θὰ εἴχομεν εἰσπράξει ἀπὸ τὴν Δ.Ε.Μ.Ε. ναύλους ἐκ δολ. 1.700.000 διὰ τὸ 1958 καὶ πλέον τοῦ 1.000.000 δολ. διὰ τὸ Α' ἐξάμηνον τοῦ 1959 ἔναντι 840.000 καὶ 307.000 εἰσπραχθέντων ἀντιστοίχως.

V

Ἐν καταλήξει λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τοῦτο μὲν τῶν περιορισμένων περιθωρίων βιομηχανικῆς καὶ γεωργικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας μας τοῦτο δὲ τῆς ἐν συνεχεί ἀνόδῳ δημογραφικῆς πιέσεως, τὸ πρόβλημα τῆς διοχετεύσεως ἐκτός

τῆς πατρίδος μέρος τουλάχιστον τοῦ πλεονάζοντος ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ μας, πρέπει νὰ ἐνταχθῆ εἰς τὴν χορείαν τῶν μονίμων ζητημάτων μας καὶ συνεπῶς νὰ καταστῆ ἀντικείμενον προγράμματος μακρᾶς πνοῆς. Τὴν ἀκολουθητέαν δὲ γραμμὴν δεόν νὰ μᾶς ἐμπνεύσουν τὰ οἰκονομικά, κοινωνικά καὶ διεθνῆ δεδομένα ἅτινα συνθέτουν τὸ περιεχόμενον τοῦ θέματος ὑπὸ τὴν σύγχρονον μορφήν του. Οὕτω μόνον θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀντλήσωμεν εἰς τὸν μείζονα ἐφικτὸν βαθμὸν ὑπὲρ τοῦ Ἑθνους, τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ναυτιλίας μας τὰ πλεονεκτήματα ἅτινα περικλείει ἡ δημογραφικὴ μας διόγκωσις.